

Серія «Художня література»

Originally published in Korean as *희랍어 시간* by Munhakdongge, 2011

Перекладено за виданням:

Kang, Han. *Greek lessons : a novel* / Han Kang. — London :  
Hamish Hamilton, 2023.

Переклад з англійської *Віри Акімової* за редакцією *Катерини Мегели*

Дизайнерка обкладинки *Галина Вергелес*

### Ган Х.

Г19 Уроки грецької / Хан Ган ; пер. з англ. В. Акімової. —  
Х. : Віват, 2025. — 176 с. — (Серія «Художня література»,  
ISBN 978-966-942-826-4).

ISBN 978-617-17-0951-5 (укр.)

ISBN 978-0-241-60027-6 (англ.)

Вони зустрілися в університетській аудиторії: він викладає грецьку, вона слухачка курсу. Він поволі спігне. Вона втратила голос, але намагається заговорити. Вони з цікавістю привдяляютьсь одне до одного.

Невдовзі обоє розуміють, що їх об'єднує ще й глибший біль. Вона кілька місяців тому втратила і матір, і право опіки над восьмирічним сином. Йому досі болить дорослішання між Кореєю та Німеччиною, він живе в стані розірваності між двома культурами й мовами й у страху втратити незалежність.

Поступово вони зближуються — їхні голоси переплітаються з дивовижною красою, коли обоє рухаються від темряви до світла, від мовчання до подиху й вираження.

УДК 821.531

ISBN 978-966-942-826-4 (серія)

ISBN 978-617-17-0951-5 (укр.)

ISBN 978-0-241-60027-6 (англ.)

© Han Kang, 2011

© ТОВ «Видавництво «Віват»», ви-  
дання українською мовою, 2025

Останньою волею Борхеса було викарбувати на його надгробку епітафію: «Він узяв меча й поклав оголений метал між ними». Це прохання він висловив своїй вродливій, молодшій за себе дружині Марії Кодами, літературній секретарці, з якою одружився за два місяці до смерті, у віці вісімдесяти семи років. Місцем поховання Борхес обрав Женеву — місто, де минула його молодість і де він бажав знайти вічний спокій.

Один дослідник інтерпретував цю епітафію як «символ блакитної сталі». На його думку, образ леза був ключем до розуміння творчості Борхеса, своєрідним ножом, який відокремлює стиль письменника від традиційного літературного реалізму. Однак мені ця епітафія видається надзвичайно інтимним, особистим зізнанням.

Ця фраза — цитата зі скандинавської саги. У ній описано першу (і останню) ніч, яку чоловік і жінка провели разом. Між ними поклали меча — він розділяв їх до світанку. Якщо це лезо з «блакитної сталі» не символізувало сліпоту, яка в останні роки життя відгороджувала Борхеса від світу, то що ж воно означало?

Хоча й подорожував Швейцарією, до Женеви я так і не потрапив. Не палав бажанням побачити його могилу

на власні очі. Натомість побував у бібліотеці абатства Святого Галла, від якої він, без сумніву, був би в невимовному захваті, якби відвідав (я згадую шорстке відчуття повстяних капців — їх відвідувачам видавали, щоб захистити тисячолітню підлогу). Потім сів на човен у Люцерні й аж до заходу сонця плавав долинами вкритих кригою Альп.

Я не зробив жодної фотографії. Усе, що побачив, залишилося тільки в моїй пам'яті. Звуки, запахи й відчуття, що їх камера ніколи не зможе передати, закарбувалися у вухах, носі, на обличчі й руках. На той час між мною і світом не стриміло лезо, тож цього було достатньо.

## 2

## ТИША

Жінка схрещує руки на грудях, хмуриється й дивиться на дошку.

— Гаразд, читайте, — з усмішкою каже чоловік в окулярах з товстими лінзами в срібній оправі.

Губи жінки тремтять. Вона зволожує нижню губу кінчиком язика, руки нервово сіпаються перед грудьми. Вона розтуляє рот, але відразу стуляє. Затримує дихання, потім із силою видихає. Чоловік відступає до дошки й терпляче повторює прохання.

Повіки жінки тріпочуть, наче крила комах, що швидко труться одне об одне. Жінка заплющує очі, потім розплющує. Ніби сподівається, що, розплющившись, опиниться в іншому місці.

Чоловік поправляє окуляри, його пальці вкриті білою крейдою.

— Ну ж бо, тепер уголос.

Жінка вдягнена в чорний светр із високим горлом і чорні штани. Її куртка, що висить на спинці стільця, теж чорна, як і вовняний шарф, який вона поклала у велику чорну сумку. Над цією похмурою уніформою, у якій вона має такий вигляд, ніби щойно повернулася

з похорону, її обличчя худе й видовжене, мов у глиняної скульптури.

Вона не молода, і не можна сказати, що вродлива. У неї розумні очі, але постійне тремтіння повік заважає це помітити. Її спина й плечі постійно зіщулені, ніби вона намагається сховатися у своєму чорному одязі. Нігті обстрижені дуже коротко. На лівому зап'ястку — темно-фіолетова оксамитова пов'язка для волосся, єдиний кольоровий акцент на тлі монохромного образу.

— Давайте всі разом прочитаємо. — Чоловік більше не може чекати. Він переводить погляд на студентів: дівчину з дитячим обличчям, яка сидить в одному ряду із жінкою, середнього віку чоловіка, наполовину затуленого колоною, і ставного парубка біля вікна, що розвалився на стільці.

— Emos, hēmeteros. «Мій», «наш». — Троє студентів читають тихо й сором'язливо. — Sos, humeteros. «Твій» в однині, «ваш» у множині.

Чоловікові біля дошки на вигляд років тридцять п'ять — сорок. Він худорлявий, з виразними бровами, схожими на жирні мазки над очима, і глибокою зморшкою біля основи носа. Ледь помітна усмішка блукає на його вустах, наче він стримує якісь емоції. На ліктях його темно-коричневого вельветового піджака шкіряні світло-коричневі нашивки. Рукава трохи короткі й оголюють зап'ястя. Жінка дивиться на його шрам, що тонкою блідою лінією тягнеться від краю лівої повіки до кутика вуст. Вона побачила цей шрам іще на першому уроці й подумала тоді, що це слід від висохлих сліз.

Крізь товсті блідо-зелені лінзи очі чоловіка пильно дивляться на щільно стиснуті вуста жінки. Усмішка зникає. Обличчя миттю стає суворим. Він повертається до дошки та швидко пише коротке речення давньо-грецькою. Не встигає він додати діакритичних знаків, як крейда ламається навпіл і обидві половинки падають на підлогу.



Торік, наприкінці весни, жінка стояла біля дошки, притиснувши руку до вкритої крейдяним пилом поверхні. Минула приблизно хвилина, а вона так і не змогла вимовити наступного слова. Студенти засовалися на місцях і перешіптувалися, з цікавістю спостерігаючи за незвичною тишею. Жінка люто вдивлялася в простір перед собою, не помічаючи ні слухачів, ні стелі, ні вікна — лише порожнечу, що зяяла попереду.

— З вами все гаразд, seonsaengnim\*? — запитала дівчина з кучерявим волоссям і лагідним поглядом, яка сиділа в першому ряду.

Жінка спробувала силоміць усміхнутися, але спромоглася лише на спазматичне здригання повік. Тремкими губами з глибини, що здавалася глибшою за язик і горло, видушила пошепки: «Це повернулося».

Студенти — близько сорока осіб, — звівши брови, обмінялися здивованими поглядами. «Про що вона?» — пошепки линуло запитання від парти до парти. Жінці вдалося лише спокійно вийти з аудиторії.

\* Корейське слово, яке вживають як ввічливу форму звертання до вчителя. (Прим. пер.)

Зібравши всі сили, вона таки змогла це зробити. Щойно вона вийшла в коридор, приглушений шепіт перетворився на гучний гамір, який, немов підсилений гучномовцем, покотився по коридору, заглушаючи звук її кроків кам'яною підлогою.

Після закінчення університету жінка понад шість років працювала в книжковому видавництві, а потім — у редакційно-видавничій компанії. Після цього майже сім років викладала літературу в кількох університетах і середній школі мистецтв у столиці та її околицях. Вона видала три збірки поезій, які побачили світ з інтервалом у три-чотири роки, і протягом кількох років вела колонку в літературному огляді, що виходив раз на два тижні. Останнім часом, як співзасновниця культурного журналу, котрий іще не мав назви, вона відвідувала редакційні наради щосереді в другій половині дня.

Але тепер, коли це повернулося, жінка була змушена облишити всі ці справи.

Не було жодної ознаки того, що це може статися, і не було жодної причини, з якої це мало статися.

Щоправда, не можна ігнорувати того факту, що пів року тому вона втратила матір, а за кілька років перед тим розлучилася і, зрештою, її позбавили права опіки над восьмирічним сином. Ось уже п'ять місяців, як після тривалої судової тяганини хлопчик переїхав до її колишнього чоловіка. Сивочолий психотерапевт, якого вона відвідувала раз на тиждень через безсоння після від'їзду сина, не міг зрозуміти, чому вона заперечувала такі очевидні чинники.

«Ні, — написала вона на чистому аркуші паперу, що лежав на столі. — Усе не так просто».

Це був останній сеанс. Психотерапія, яку проводили за допомогою письма, затягувалася та створювала надто багато простору для непорозумінь. Жінка ввічливо відмовилася від пропозиції психотерапевта познайомити її з логопедом-дефектологом. До того ж їй бракувало коштів на таке дороге лікування.



У дитинстві жінка, очевидно, була «дуже розумною» — про це мати протягом останнього року лікування від раку нагадувала їй за всякої нагоди. Ніби перед смертю це було єдине, що вона мала остаточно до неї донести.

Якщо говорити про мову, це, можливо, було правдою. У чотири роки вона добре опанувала хангиль — корейську абетку, якої ніхто її не навчав. Не знаючи нічого про приголосні й голосні, вона запам'ятала склади як цілісні одиниці. Коли виповнилося шість, старший брат пояснив їй структуру хангилю, повторюючи слова свого вчителя. Дівчинка слухала, і все здавалося їй незрозумілим, але, попри це, весь той весняний день просиділа навпочіпки у дворі, роздумуючи про приголосні й голосні. Саме тоді вона відкрила для себе тонку різницю між звуком ㄴ, вимовленим у слові ㄴㅏ (na) і у слові ㄴㅣ (ni); відтак помітила, що ㄴ звучить по-різному в словах ㄴㅏ (sa) і ㄴㅣ (si). Прокручуючи в голові всі мислимі комбінації дифтонгів, вона з'ясувала, що єдине поєднання, якого не існувало в її мові, — це ㅣ (i) та ㅡ (eu) саме в такому порядку, через що його неможливо записати.